

30.9.2026

Pohjois-Savon hyvinvointialue
kirjaamo@pshyvinvointialue.fi

Valtiovarainministeriön päätös Pohjois-Savon hyvinvointialueen ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn käynnistämisestä

Asia

Pohjois-Savon hyvinvointialue on hakenut 31.8.2026 hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä *hyvinvointialuelaki*, 115 a §:n mukaista alijäämien kattamisen määräajan jatkamista vuoden 2029 loppuun. Valtiovarainministeriö käynnistää mainitun lain 13 b §:ssä tarkoitetun ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn Pohjois-Savon hyvinvointialueen hakemuksen arvioimiseksi.

Perustelut

Hyvinvointialuelain 115 §:n 2 momentin mukaan taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Hyvinvointialuelain 115 a §:ssä (1.6.2026 voimaan tullut muutos, laki 411/2026) säädetään alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta. Väliaikaisesti voimassa oleva sääntely on osa hyvinvointialueiden valtion ohjauksen kokonaisuutta. Pykälän 1 momentin mukaan, jos hyvinvointialue ei voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädetystä määräajassa, valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun mennessä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi tehdä mainitun päätöksen, jos:

- 1) määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi;
- 2) kertynyt alijäämä on katettavissa mainitussa määräajassa; ja
- 3) hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi viipymättä.

Pykälän perustelujen (HE 189/2026 vp, s. 13–14) mukaan määräajan jatkamisen pituus riippuu siitä, missä ajassa hyvinvointialueen taloudellisen tilanteen sekä aluevaltuuston hyväksymän suunnitelman perusteella objektiivisesti arvioiden alijäämän kattaminen olisi mahdollista. Tarkastelussa otetaan muun ohella huomioon alueen kustannus- ja rahoituskehitys sekä kertyneen alijäämän suhde alueen kustannuskehitykseen ja rahoituksen näkymiin.

Hyvinvointialueen hakemukseensa liittämän aluevaltuuston hyväksymän toimeenpantavissa olevan suunnitelman tulee sisältää yksilöidyt toimenpiteet alijäämän kattamiseksi mahdollisimman pian. Suunnitelmassa on kuvattava toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset. Haetun määräajan pituuden ja suunnitelman, jonka mukaisesti alijäämä katettaisiin ensi tilassa, tulee vastata toisiaan. Suunnitelmassa tulee eritellä ja ottaa kantaa siihen, mihin mennessä hyvinvointialueen on objektiivisesti arvioiden mahdollista kattaa kertynyt alijäämä ottaen huomioon edellä valtiovarainministeriön arviointi- ja päätöksentekokriteereistä todettu.

Päätöksenteossa tarvittavien lisätietojen saamiseksi valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialuelain 13 b §:n mukaisen ennakollisen talouden ohjauksen menettelyn, jos tämän menettelyn käynnistämisen edellytykset täyttyvät.

Hyvinvointialuelain 13 b §:n mukaan ennakollinen talouden ohjauksen menettely on hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön neuvottelumenettely, jonka tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueen talouden tilan vaarantumista. Valtiovarainministeriö voi käynnistää neuvottelumenettelyn hyvinvointialueen kanssa, jos:

- 1) 123 §:n 2 momentin mukaisesti laskettu hyvinvointialueen tilinpäätöksen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 100 prosenttia, tai konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on pienempi kuin yksi;
- 2) on ilmeistä, että ne toiminnan ja talouden muutoksiin kohdistuvat toimenpiteet, joita hyvinvointialueelta on edellytetty 15 §:n 3 momentin tai hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 26 §:n 1 momentin mukaisessa päätöksessä tai hyvinvointialueesta annetun lain 122 §:n mukaisessa menettelyssä, eivät ole toteutumassa eikä hyvinvointialue ole tehnyt päätöstä korvaavista toimenpiteistä;

- 3) talousarviossa- ja suunnitelmassa ei ole esitetty taloussuunnitelman tasapainon tai alijäämän kattamiseen tarvittavia yksilöityjä toimenpiteitä tai perusteita taikka talousarvio ja -suunnitelma eivät ole 115 §:ssä säädetyn mukaisia; tai
- 4) hyvinvointialueen talouskehitys on oleellisesti heikompaa kuin talousarviossa arvioidaan tai sitä ei voida arvioida esitettyjen tai raportoitujen tietojen perustella.

Neuvottelumenettelystä laaditaan valtiovarainministeriön johdolla asiakirja, jossa todetaan menettelyssä käsitellyt asiat ja se, mihin neuvotteluissa on päädytty. Hyvinvointialueelle on myös mahdollista antaa talouden tervehdyttämistä ja palvelujen järjestämisen turvaamista koskevia toimenpidesuosituksia ja todeta niiden toteuttamisen seuranta ja raportointiaikataulu. Asiakirja julkaistaan julkisessa tietoverkossa.

Hyvinvointialueen hakemus

Pohjois-Savon hyvinvointialue on toimittanut hakemuksen alijäämän kattamisen määrääjän jatkamisesta valtiovarainministeriöön 31.8.2026. Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt alueen vuoden 2025 tilinpäätöksen 15.6.2026. Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto päätti 31.8.2026 alijäämien kattamisen lisääjän hakemisesta vuoteen 2029 asti perustuen aluevaltuuston 4.5.2026 hyväksymään tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on hakenut alijäämän kattamisen määrääjän pidennystä vuoden 2029 loppuun. Hakemuksen liitteenä olevan tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteet vuosille 2026–2029 ovat yhteensä 151,5 milj. euroa. Säästötavoitteesta vuodelle 2026 kohdentuu 56,8 milj. euroa, vuodelle 2027 38,7 milj. euroa, vuodelle 2028 37,4 milj. euroa ja vuodelle 2029 18,7 milj. euroa. Alueen hakemukseen sisältyvien vuosien 2026–2029 tuloslaskelmien mukaan alijäämä tulisi katetuksi vuonna 2029. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2026–2029 toimenpiteiden säästötavoitteet on jaoteltu tuottavuutta edistäviin toimiin (104,0 milj. euroa), R-palvelujärjestelmän uudistamisohjelmaan (39,6 milj. euroa) ja YT-menettelyjen kautta vuonna 2026 saavutettaviin säästöihin (7,9 milj. euroa).

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vuosien 2026–2029 säästötavoitteista yleisiin palveluihin (perus- ja erityispalvelut) kohdentuu yhteensä 37,0 milj. euroa, ikääntyneiden palveluihin 31,8 milj. euroa ja perhe- ja vammaispalveluihin 22,5 milj. euroa. Pelastustoimeen ja turvallisuuteen kohdentuu yt-menettelyjen kautta 0,8 milj. euroa vuonna 2026. Säästötavoitteista hallintopalveluihin kohdentuu yhteensä 0,4 milj. euroa, henkilöstöpalveluihin 3,2 milj. euroa, talouspalveluihin 0,3 milj. euroa ja strategia- ja kehittämisspalveluihin 7,6 milj. euroa. Lisäksi säästötavoitteista kohdentuu eri toimialojen hankintapalveluihin

29,7 milj. euroa, henkilöstöpalveluihin 16,0 milj. euroa ja strategia- ja kehittämispalveluihin 2,3 milj. euroa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tilinpäätöksen 2025 mukaan kertynyttä alijäämää oli 123,2 milj. euroa. Tämän lisäksi hyvinvointialueella on muita omia rahastoja yhteensä 0,7 milj. euroa. Katettavaa alijäämää alueella oli siten 122,5 milj. euroa. Hyvinvointialueen muutetun vuoden 2026 talousarvion mukaisesti kertynyttä katettavaa alijäämää olisi vuoden 2026 lopussa 113,0 milj. euroa.

Valtiovarainministeriön 30.4.2026 julkaisemiin rahoituslaskelmiin sekä vuoden 2025 tilinpäätöstietoihin perustuvan laskelman perusteella Pohjois-Savon hyvinvointialueen alijäämien kattamisen edellyttämä nettokustannusura vuosille 2026–2029 on 1,2 prosenttia. Hyvinvointialueen valtiokonttorille raportoima vuoden 2026 tilinpäätösennuste on 9,2 milj. euroa ylijäämäinen, ja nettokustannusten kasvu vuodesta 2025 olisi siten 3,0 prosenttia. Täten alijäämien kattamisen nettokustannusura vuosille 2027–2029 olisi edellä mainittua olennaisesti tiukempi. Määräajan jatkamisen edellytyksenä olevan suunnitelman toimeenpantavuutta ja vaikutuksia lakisääteisten palvelujen järjestämiseen ei ole esitettyjen tietojen perusteella ollut mahdollista arvioida riittävästi.

Hyvinvointialueelle on kertynyt alijäämää vuonna 2023 (62,9 milj. euroa) ja alueen alijäämät eivät tule katetuksi alueen laatiman muutetun talousarvion 2026 perusteella vuoden 2026 loppuun mennessä, joten hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma eivät ole hyvinvointialuelain 115 §:ssä säädetyn mukaisia. Tällä perusteella hyvinvointialuelain 13 b §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen edellytys ennakkollisen talouden ohjauksen menettelyn käynnistämiseksi täyttyy.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tilinpäätöksen 2025 konsernituloslaskelman mukainen laskennallinen lainanhoitokate on 0,82. Täten myös hyvinvointialuelain 13 b §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen edellytys ennakkollisen talouden ohjauksen menettelyn käynnistämiseksi täyttyy.

Ennakkollisen talouden ohjauksen menettely on tarpeen alueen alijäämän kattamisen määräajan jatkamista koskevan hakemuksen käsittelyssä tarvittavan riittävän tietopohjan saamiseksi. Neuvottelumenettelyssä on tarkoitus käsitellä alueen talouden ja toiminnan tilannetta sekä erityisesti alueen laatimaa tuottavuus- ja taloudellisuussuunnitelmaa, jossa esitetyillä toimilla alue tavoittelee alijäämien kattamista vuoden 2029 loppuun mennessä. Alueen ja valtiovarainministeriön lisäksi neuvottelumenettelyyn osallistuvat sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö.

Päätös

Valtiovarainministeriö käynnistää hyvinvointialuelain 13 b §:ssä säädetyn ennakkollisen talouden ohjauksen menettelyn Pohjois-Savon hyvinvointialueella.

Kunta- ja alueministeri

Anna-Kaisa Ikonen

Osastopäällikkö, ylijohtaja

Ville-Veikko Ahonen

Muutoksenhaku

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 2 momentin perusteella tähän päätökseen ei saa hakea muutosta.

Tiedoksi

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen, valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Sisäministeriö

VN/28133/2026-VM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Ahonen Ville-Veikko 91185588K

2026-09-30

Ikonen Anna-Kaisa 913080200

2026-10-01